

1. Bo gård före renoveringen.

2. F d mejeriet Victoria på Grönstavägen.

4. Lidingös första förskola.

5. Bygge och Bo.

7. Cyrillus Johanssons trädgård.

10. Paulsro (Mästarvillan).

Från Bo till Garbo

Vissa scener ur Gösta Berglings saga med Greta Garbo i en av rollerna spelades in i villa Rutsdal på Lidingö. Ta en promenad förbi inspelningsplatsen och andra kända kulturmiljöer.

Under hela 1960-talet utredde en och samma kommitté användningen och förvaltningen av stadens kulturbyggnader.

Slutbetänkandet kom 1972 och bland de första uppgifter som staden måste ta ställning till var Bo gårds (1) framtid. Trots det stora förfallet var byggnaden, byggd 1777 av friherre Carl Pfeiff, ett omissligt miljöobjekt bland den nya bebyggelsen på Bo gårde.

Restaureringen genomfördes 1974-1975. Till en början föreslogs att byggnaden skulle göras om till tjänstebostad, men slutligen valde man en mer allmännyttig, social inriktning. Östra längan används i dag av bland annat hemtjänsten och den västra hyrs ut som festlokal. De röda paviljongerna används till skolbibliotek och undervisningslokal för musikskolan. Husen var från början utan panel och det rödfärgade lig-gande timret gav ett helt annat intryck än i dag.

Bo gård var länge ett lantbruk och de uthus som en gång fanns – stall, ladugård, loge, sädsmagasin, visthusbod, svin-

hus, smedja m m – är sedan länge borta. Kvar finns endast den kvarn som uppfördes på Kvarnbacken öster om gården 1816 (se nedan).

Långt senare, 1910, tillkom på Grönstavägen 22 (2) ett mejeri för att förse den växande villastadsbefolkningen med mjölk. Gå runt huset och följ gångbanan fram till trapporna. Ta dessa upp mot Mjölmarstigen och vidare upp till Murarstigen 5.

Här ligger Bo gårds kvarn (3). Området omkring kallas Bulerbacken med tanke på det oljud som kvarnen medförde. Kvarnen är en så kallad stolpkvarn som vreds mot vindriktningen. Kvarntomten bebyggdes med en villa 1921. Vänd tillbaka ner till Mjölmarstigen och följ den ner till korsningen Askrikevägen/Oxelvägen.

Här på Oxelvägen 2 låg Lidingös första förskola (4). Huset ritades 1946 av Cyrillus Johansson, en av 1900-talets betydelsefullare arkitekter som har ritat flera villor i området. Han satt även med i juryn för området Bygge och Bo. Följ Askrikevägen fram till Villavägen och fortsätt in i Bygge och Bo-området.

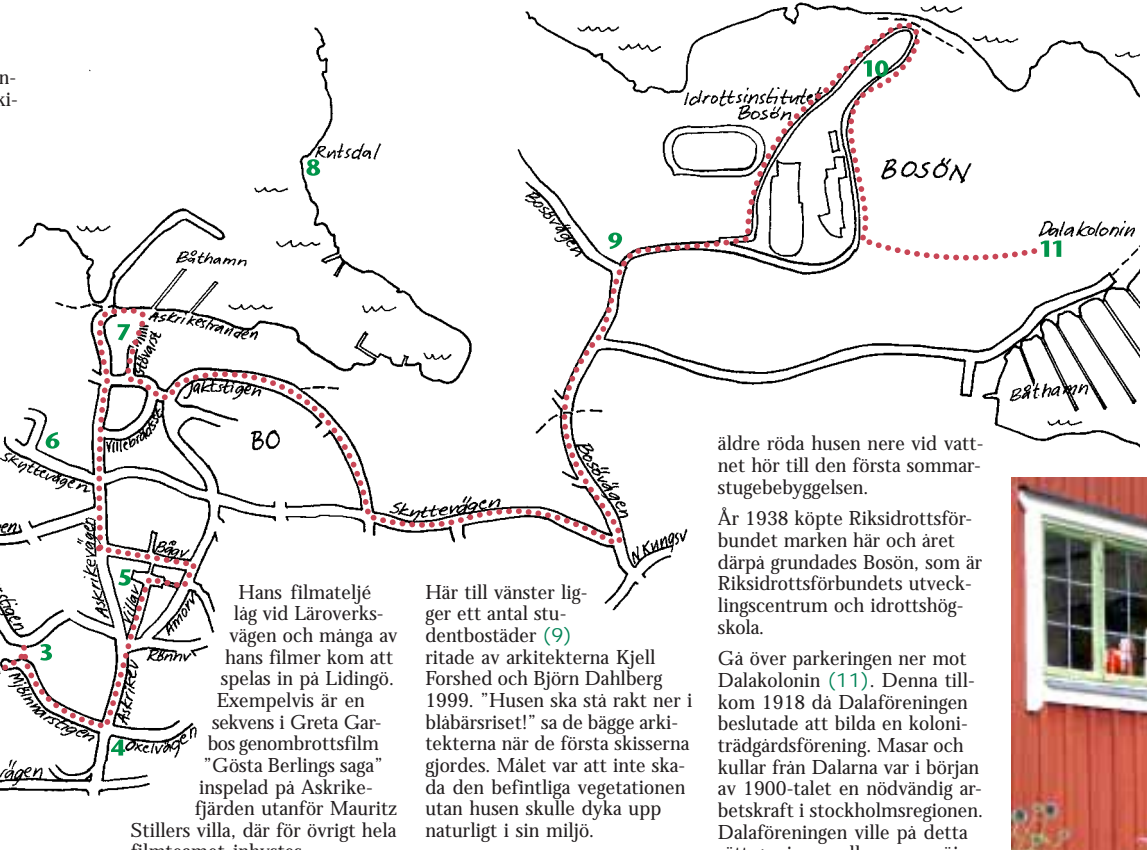
År 1925 vann Sven Markelius Stockholms byggnadsingenjör-förenings arkitekttävling och fick därmed vara med och planera bostadsutställningen Bygge och Bo (5). Hans tävlingsförslag, kallat "Ryggen mot världen – näsan mot hård", var en plan där en sluten enhet bildades med ett torg i mitten. Sven Markelius ritade

själv flera av husen, bland annat Amorvägen 9. Andra arkitekter som medverkade var Tage William-Olsson, Ture Wennerholm och Sven Ivar Lind. Ta höger ut på Amorvägen, därefter vänster på Bågvägen och ut igen på Askrikevägen.

I korsningen Skyttevägen/Askrikevägen (6) låg tidigare det äldsta och största av öns tre tegelbruk, de övriga fanns vid Kyttingeviken och Ekholmsnäs. Bo gårds tegelbruk kom till i mitten av 1800-talet och lades ned i slutet av samma århundrade. Senare kom Vanförestalten att placeras på denna plats.

Längst ner på Askrikevägen 40 (7) och uppe på höjden ser vi arkitekten Cyrillus Johanssons egen villa. Huset ritades 1926 och byggdes till 1936.

Fortsätt ner mot Askrike bät-klubb och titta ut över Grönstäviken mot Bosöns västra udden. Här ser man den berömda filmregissören Mauritz Stillers hus "Villa Rutsdal" (8) byggt i nationalromantisk stil 1923.

Hans filmateljé låg vid Läroverksvägen och många av hans filmer kom att spelas in på Lidingö. Exempelvis är en sekvens i Greta Garbos genombrottsfilm "Gösta Berlings saga" inspelad på Askrikefjärden utanför Mauritz Stillers villa, där för övrigt hela filmteamet inhystes.

Ta höger fram till den väl dolda trappan som går brant upp för till Stövarstigen. Här till höger passerar man på nära håll Cyrillus Johanssons villa. Från Stövarstigen gå Villebrädsstigen upp till Jaktstigen och njut av utsikten. Sväng vänster in på Skyttevägen och fortsätt fram till Bosövägen. Följ denna till Bosön.

Här till vänster ligger ett antal studentbostäder (9) ritade av arkitekterna Kjell Forshed och Björn Dahlberg 1939. "Husen ska stå rakt ner i blåbärsriset!" sa de bägge arkitekterna när de första skisserna gjordes. Målet var att inte skada den befintliga vegetationen utan husen skulle dyka upp naturligt i sin miljö.

Gå vidare ut mot Sotudden, eller Paulsro (10) som det senare hette när Paul U Bergström, PUBS grundare, bodde här. År 1924 lät han bygga Paulsro, som i dag går under namnet Mästarvillan och används som konferens- och festlokal. Namnet kommer sig av att alla lokalerna är döpta efter de idrottskvinnor och idrottsmän som har mottagit Svenska Dagbladets bragdmedalj. De

äldre röda husen nere vid vatt-net hör till den första sommarstugebebyggelsen.

År 1938 köpte Riksidrottsförbundet marken här och året därpå grundades Bosön, som är Riksidrottsförbundets utvecklingscentrum och idrottshögskola.

Gå över parkeringen ner mot Dalakolonin (11). Denna tillkom 1918 då Dalaföreningen beslutade att bilda en koloniträdgårdsförening. Masar och kullar från Dalarna var i början av 1900-talet en nödvändig arbetskraft i stockholmsregionen. Dalaföreningen ville på detta sätt ge sina medlemmar möjlighet att någonstans i Stockholms närhet odla potatis och grönsaker. Många av dessa säsongsarbetare sökte efter en saknad livsstil där kontinuitet och gemenskap var ett ledord. I dag är det nästan uteslutande barn och släktingar till de första "kolonigrundarna" som bor här.

11. Dalakolonin.

TEXT: LOUISE SCHLYTER
FOTO: LENA HALLERBY,
LIDINGÖ STADSARKIV
KARTA: CAMILLA ROST